

TRANSCRIPT Trouw nooit een vrouw met grote voeten. Met Mineke Schipper (afl. 117)

Met alle dank aan Amberscript voor de software en alle menselijke transcripters van transcriptclub A: Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje, Tess en Maaïke

NYD dag vrouwen met grote voeten en andere mensen, welkom bijjjj DAMN, HONEY

START INTRO TUNE

ML De podcast over shit waar je als vrouw van deze tijd mee moet dealen

NYD Mijn naam is Nydia

ML En ik ben Marie Lotte

NYD En dit is aflevering 117

ML Vandaag gaan we het hebben over spreekwoorden. Overal in de wereld zijn denkbeelden over vrouwen uitgedrukt in spreekwoorden en onze gast van vandaag, emeritus hoogleraar interculturele literatuurwetenschap Mineke Schipper verzamelde er duizenden voor haar veel bekroonde boek 'Trouw nooit een vrouw met grote voeten' - dat bovendien vertaald is in vele vele, vele landen. Ik kan niet wachten in dit gesprek te duiken. Welkom Mineke!

MIN Dankjewel!

NYD Hallo

ML Zo leuk dat je er bent en eventjes de eerste aller prangenste vraag die we hebben: waarom moet je nooit een vrouw met grote voeten trouwen?

MIN Ja, dat is een heel verhaal, maar die grote voeten, die moet je niet al te letterlijk opvatten want ze zijn eigenlijk een verwijzing naar alles wat een vrouw in haar mars heeft. Wordt dat te veel, dan moet je als man uitkijken, is de boodschap van dat spreekwoord.

NYD Dus dat gaat ook over bijvoorbeeld kennis, opleidingen

MIN Zeker! Kennis, opleiding, te veel talenten in het algemeen. Als zij meer kan dan de man met wie ze het bed deelt, dan kan dat heel dreigend overkomen.

ML Een waarschuwing is het. Dan gaan we daar zometeen in. Eerst eventjes onze feminist, onze femmissers. Nydia, hoe ging jij de feminist in?

NYD Nou, het ging als volgt. Ik ging met oud en nieuw ging ik naar Vlieland en we stonden daar bij de balie, bij de ja, appartementencomplex en er was van alles misgegaan en dat was heel vervelend, want het leek er even op dat wij binnen 50 minuten de boot terug moesten nemen, het hele weekend in duigen viel. En op datzelfde moment word ik geappt door een journalist: 'Hé, ik heb een column over jullie geschreven of jullie komen een voort kan je eventjes een berichtje inspreken en dan kan ik dat laten horen.' Dus ik, ze zat al helemaal hier, qua stress, helemaal chaos en ik heb toen teruggestuurd: 'Het komt nu heel slecht uit, nee,' zoiets. En ik dacht nog geen: Sorry zeggen, je hoeft het niet uit te leggen, gewoon weet je wel, dit is wat het is, klaar. Nou, toen bleef die dus pushen: 'ja, maar het is echt heel makkelijk. Je hoeft echt alleen maar dit en dit te zeggen.' Dat ik dacht: nou, jij gaat me toch niet vertellen wat ik nu moet zeggen. Dat is wel een hele rare vorm van journalistiek, of zeg maar..

ML Ja, het is nogal sturend...

NYD Het is nogal sturend, ja. En toen ging ik het dus toch uitleggen waarom het niet mij niet uitkwam en toen ging ik dus ook nog sorry zeggen en toen dacht ik: waarom kan ik het nou niet gewoon laten bij: het komt niet uit.

ML Het wordt 'm niet, joe.

NYD Waarom zou ik iemand die ik helemaal niet ken gaan vertellen dat ik in Vlieland bij de balie sta en de boot terug ga missen?

ML Lekker pleasend weer, hè.

NYD Ja... maar goed, jij Marie Lot?

ML Ik heb iets wat hierop aansluit, maar ik laat mijn eigen femi-misser even voor wat het is en ik wil graag even een aantal van onze honingschatten, onze luisteraars, op een femimist wijzen. Want zoals jullie wel of niet weten maken wij om de week een bonuspodcast en die kun je luisteren via petjeaf.com/damnhoney, effe een beetje reclame. En dat kan vanaf €1 per maand ongeveer... of ongeveer.. dat kan vanaf €1 per maand. Als je bonusbal wordt kun je ook eventjes, zodra je lid bent geworden, even een berichtje achterlaten voor ons. Dat kan privé, dat kan openbaar, wat je wil. En ik zat door die berichtjes te bladeren, Nydia ook, en wat zagen onze ogen? Heel veel dit soort berichtjes, heel veel in de trant van: 'Oh ik ben echt beschamend laat met lid worden,' 'Ik schaam me een beetje dat ik nu pas m'n steentje bijdraag,' 'Het kwam er steeds niet van, maar beter laat dan nooit,' 'Sorry, ik voel me schuldig dat ik nu pas lid word'. En lieve schatten, we willen jullie er graag eventjes op wijzen dat het dus niet nodig is om je te verontschuldigen. Is niet nodig.

NYD Hoeft niet!

ML Zoals Nydia net al zei, we trappen er ook zelf de hele tijd in...

NYD Het is niet nodig om sorry te zeggen voor dingen waar je absoluut geen sorry voor hoeft te zeggen.

ML En wij vinden het echt amazing dat jullie ons willen steunen, want dankzij jullie bestaan we, we love jullie, oh my god. Maar het is niet nodig om sorry te zeggen.

NYD Precies.

ML Mineke, heb jij ook een femisser? Of wat vind je hier van, van deze rubriek.

MIN Nou ja, ik denk dat ik daar niet zo aan meedoe. Ik ben niet zo, ik heb jullie al gezegd, ik ben, ik noem mijzelf nooit feminist want ik ben meer voor gelijkheid en gerechtigheid, en dat hoort ook wel bij feminisme maar ik denk dat het ga het uiteindelijk voor de hele wereld goed is als we allemaal, zeg maar, equalist worden. Dus ik ben meer een equalist dan een feminist. En uiteindelijk komt het waarschijnlijk op hetzelfde neer. Maar ik heb vooral in Afrika vaak meegemaakt dat mannen heel bang zijn voor feministen.

NYD Ja

ML Hmm hmm

NYD Ook in Nederland, kan ik wel zeggen. En niet alleen mannen.

MIN Ja, dat zou ook wel kunnen, maar daar was het zo dat de vrouwen ervan beschuldigd werden: jullie zijn aan het veranderen en dat komt allemaal door de slechte invloed vanuit het westen.

NYD En dat was dan ook feminisme, wat dat zou zijn?

MIN Ja, zij noemden dat feminisme. Toen dacht ik, maar als er zoveel angsten zijn, uiteindelijk waar het ons allemaal om gaat is gelijke rechten voor iedereen.

NYD Precies, ja.

MIN Dus vandaar, deze kleine geschiedenis.

ML Wij hebben hier wel eens eerder wel eens over gepraat dat, want er zijn wel mensen die zeggen: moet je het wel feminisme noemen? Moet je het niet equalisme? En mijn reactie daarop was altijd: Ja, maar zolang mensen - of mannen - zich nog steeds zo druk maken over de benaming ervan toont dat toch wel dat het ontzettend nodig is dat feminisme of het equalisme. Maar het is, als ik jou hoor praten of als ik je boeken lees, dan weet ik dat we hetzelfde bedoelen.

MIN Absoluut, daar gaat het om. Ik denk dat waar we uiteindelijk heen willen een aarde is waar iedereen zonder stress met elkaar om kan gaan. Ja, en nou ja, maar soms moet je ook dingen uitleggen. Maar ja, weet je, omdat ik al behoorlijk oud ben, heb ik ook wel eens meegemaakt dat ik voor de radio dus onderweg was en naar de radio luisterde. En er waren heel heel veel feministen die vrouwen die helemaal niet

gewend waren aan nieuwe ideeën, die opeens in hun huis - zonder dat hun mannen begrepen waar dit over ging - de hele boel zo overhoop haalde dat hun hele huwelijk mis ging, zonder dat er zelfs eerst eens even flink gepraat werd. Hé, dus dat is zulke dingen zijn ook gebeurd.

NYD Dus je zou eerder vinden dat mensen de dialoog aangaan voordat je meteen... banden verbreekt.

MIL Nou, ik denk niet meteen boos optreden. Snap je? Als je vanuit grote woede vanuit 'zo veel onrecht is mij aangedaan' dan is er bijna geen gesprek soms meer mogelijk.

NYD En een dialoog is iets wat jij heel belangrijk vindt, tenminste, dat lees ik door je boeken heen dat je dat heel belangrijk..

MIL Ja, en niet alleen tussen man en vrouw, maar ook tussen mensen van verschillende godsdiensten, verschillende tradities, ja dat is heel erg belangrijk. Daarom is het ook zo mooi dat jullie van die podcasts maken.

ML & NYD Yes!

ML Dan is het nu...

RUBRIEK POST

ML tijd voor POST! Post, post post

NYD Post, post, post

ML HET POSTSTUK

NYD Wil jij 'm voorlezen?

ML Ik ga het poststuk voorlezen, komt ie *schraapt keel*:

Heyyy honingballen van damn honey,

Ik zit met een klein probleem: een paar jaar geleden was ik echt super onzeker over mijn uiterlijk (en soms ben ik dat nog steeds, maar daar werken we aan) en ik had een hekel aan alles wat met vrouwelijkheid te maken had. Ik droeg geen jurkjes en wilde mijn haren zo kort mogelijk. Nu zijn we een paar jaar verder, is mijn haar wat langer en draag ik net zo graag een jurkje als een goede spijkerbroek (niet dat er iets mis mee is om je haren wel heel kort te hebben, maar dit is waar ik me nu goed bij voel). Nu mijn probleem: mijn familie maakt constant opmerkingen over uiterlijk (en ook over het onderwerp gewicht) en daar ga ik heel slecht op. Als ik een jurkje aan heb is het enige wat ik hoor dat ik dat vooral vaker moet dragen, en zodra ik mijn platte laarzen uit de kast haal zeggen ze dat ik de volgende keer

ook wel weer een keer hakken aan kan doen. Ik weet dat ik hier niet echt iets aan kan doen, maar hoe gaan jullie hiermee om?

Veel liefs Fleur

en ga zo door met de podcast

NYD Jaahaaa

ML Jahaaaa

NYD Mensen die opmerkingen maken over het uiterlijk van vrouwen... Ik geloof dat jij er ook wel het één en ander over te bedenken of te zeggen hebt, Mineke.

MIN Ja, ik denk: hou op over je uiterlijk.

NYD Ja, ja

MIN Dat is het allerbeste en vooral dat je je daar niet druk om hoeft te maken. Ik heb net lezingen in Egypte gegeven en daar hadden we het erover dat uiterlijk van vrouwen twee kanten op kan gaan als twee kanten van één medaille. De één, een soort vrouwen moeten hun hele lijf en alles zoveel mogelijk wegstoppen om het de gemeente naar de zin te maken. En aan de andere kant, en dat is vooral bij ons, enorme agressieve industrie en reclame met dollars in hun ogen, en die zitten die vrouwen hier alsmaar achter de vodden, om maar bezig te zijn met hun uiterlijk. Alsof dat het enige is waar je het mee moet doen. Weg daarmee gewoon je talenten ontwikkelen, goede dingen laten zien en presteren, en dan is dat uiterlijk veel minder belangrijk. Dus dat zou mijn reactie zijn. Ik denk: jeetje je jurkje aan voor je familie of juist niet je jurkje aan voor je familie..

ML Ja

MIN Hè, begin eens om je heen te kijken. De hele wereld heeft ontzettend veel goede mensen nodig. Die eens wat aan activiteiten ontwikkelen, en als we ons de hele tijd laten reduceren tot ons uiterlijk en onze kleren, dan denk ik, dan moet je toch eens even je ogen uitwrijven en is om je heen kijken.

ML In de podcast de bitch en de hoer, in aflevering 5, daar ben je te gast en daar heb je het ook over dat voortdurende afgerekend worden op de buitenkant. Dat noem je de terreur van de buitenkant.

MIN Ja

ML Dat vond ik wel heel pakkend, eerlijk gezegd. Maar zou het advies aan de briefschrijver dan niet eigenlijk zijn, of tenminste ik zou nu zeggen, dit verhaal, wat je net verteld hebt en dan laten horen aan je fam, want dat is het. Het is natuurlijk niet per sé.. het is heel vervelend om de hele tijd te horen: trek dit maar aan, of je doet

het niet goed genoeg, of wanneer draag je nou hakken? Dat is, dat is het vervelende hier natuurlijk.

MIN Nou ja, het treurige is van dat van die hele industrie. Die manipuleren met name vrouwen, hè, die dan weer op de media zien hoe je d'r echt uit moet zien om volgens hen erbij te horen. En dan trek je ook nog een een, een, een shirt aan waar nog in grote letters Gucci op staat..

NYD Een merk ja.

MIN ..als extra slavernij onder betuiging. Dat je niet verder denkt van jongens, hè, wat gebeurt er? Ik word gemanipuleerd, weg ermee! Dat is een mooi advies, denk ik.

NYD Nou, Fleur laat het vooral even horen aan je familie,

ML Ja dat lijkt me goed.

Ja, of ga een eindje omlopen als ze d'r over beginnen?

NYD Da's altijd goed idee, gewoon weg, gewoon weggaan.

ML Ja, weggaan of schreeuwen, de buitenkant doet er niet toe. En dan weg en dan gewoon terug, en dan niet meer over hebben. En da's een advies.

SPONSOR

ML HALLO! S'IL VOUS PLAÎT!! OPLETTEN! We gaan even naar een woordje van onze sponsor MUBI

NYD *zingt op de toon van Ruby - Kaiser Chiefs: Mubi mubi mubi muuubiii

ML Mubi is een streaming platform, met zorgvuldig geselecteerde films, waarop je elke dag een nieuwe exclusieve film kunt ontdekken. Als in: het is een mega bibliotheek, maar ze lichten elke dag een film of the day uit

NYD Ja LEUK! Ontdekken ging ik. En ik dook in het documentaire aanbod. Ik hou van een goede documentaire, maar zie ze maar eens te vinden. Ik vind het lastig. Maar dankzij Mubi heb ik nu een wishlist klaar staan en heb ik m'n eerste docu al gekeken: The Balcony Movie

ML De balkon film???

NYD Ja. Mooi vertaald. Die vrouw en taal. Amazing

ML Geweldig, betekent dat

NYD Oftewel: świetny. Das Pools. Want het is een Poolse docu, volledig gefilmd vanaf een balkon in Warschau. Twee en een half jaar lang heeft de maker van deze film vanaf zijn balkon voorbijgangers gefilmd waarmee hij gesprekken aanknoopt

over het leven. Ik vond het geweldig. Er trekken allerhande types langs, van een man die net uit de gevangenis kwam, tot de oude buurvrouw, tot zijn eigen vrouw, een man die net wakker wordt in zn auto en vertelt dat hij uit z'n huis verbannen is, een jongen die een goocheltruc doet, noem het maar op. De gesprekken zijn kort maar gaan vaak snel de diepte in. Over het leven, liefde, relaties

ML Maar dit klinkt hartstikke świetny!! En als het je niet świetny in de oren klinkt dan zijn er nog talloze andere docu's en films die je op Mubi kunt bekoekeloeren

NYD Ja ik zag er ook al een over kietel wedstrijden. Dat is de volgende op mn kijklijst.

ML Probeer MUBI voor 3 maanden voor maar €1 via mubi.com. En dat schrijf je als volgt: M U B I. Mubi.com

EINDE SPONSORBERICHT

NYD We moeten het even hebben over spreekwoorden. Overal in de wereld zijn denkbeelden over vrouwen uitgedrukt in spreekwoorden Mineke Schipper verzamelde er duizenden, 15000?

ML 16000

MIN Meer dan 15000 ja.

NYD En schreef er het alom geprezen boek Trouw nooit een vrouw met grote voeten over. Hoe komen vrouwen er wereldwijd vanaf als je kijkt naar deze wereld wijsheden? Nou, we gaan het er dus over hebben en mijn eerste vraag is eigenlijk: waarom nou spreekwoorden onderzoeken om meer te zeggen over denkbeelden rondom vrouwen?

MIN Nou, mijn eerste echte baan was in Afrika, in Congo, waar ik les gaf aan studenten, literatuur en in die samenleving worden heel veel spreekwoorden nog gebruikt en ik raakte daarin geïnteresseerd. Ik heb bijvoorbeeld vrouwen zeiden tegen een zoon die van plan was te gaan trouwen, eten met een vrouw is eten met een heks.

ML *lacht* Oké..

MIN En dan, als je dan vroeg maar wat betekent dat? En ja, zeiden die moeders alleen wie het eigen bloed heeft, die hoort bij de familie en je hebt die vrouw nodig, die komt van buitenaf maar dat is een andere familie. Eigenlijk moet je daar altijd mee uitkijken. Nou ja, zoals je weet in ook hier, zijn schoonmoeders spreekwoordelijk verdacht.

NYD Ja..

MIN Bij hun schoondochters vaak

ML Ja, ja, ja, ja, ja..

MIN Dus er is wel een moederdag hier, maar geen schoonmoederdag, om maar iets te noemen. En nou ja, hoe gaat dat? Ik schreef dan van die spreekwoorden op daar en toen vroegen de mensen: ja, maar hebben jullie ook geen spreekwoorden? Nou, ik herinnerde mij er één van mijn grootmoeder, die zei: meisje, doe je rokje neer, anders komt de ooievaer.

NYD en **ML** *lachten*

ML Oké..

MIN Dat was kennelijk in haar tijd de waarschuwing.

NYD Ja.

MIN En ik kende ook een vader van een vriendin van mij die zei: ja bij mij in Friesland, als we wij naar een feestje gingen of we gingen in het weekend uit, dan zeiden onze vaders: Hou God voor ogen en de broek dicht.

ML Juist..

MIN Maar ik denk, dat is natuurlijk op op zich wel mooi. Ik heb dat ook dus pas toen ik in Egypte was, geciteerd, want ik zei: ja, bij jullie wordt alle nadruk gelegd op die vrouwen, hè, van wie het afhangt of de man opgewonden raakt. Hoe is dat bij jullie, vroeg iemand. Ik zei nou, dit is wat vaders vroeger in het noorden van ons land zeiden tegen die zonen en ik dacht: ja, dat is toch eigenlijk heel mooi, dat ook bij hen verantwoordelijkheid.

ML Ja, ja, ja, ja, ja, dat hoor je eigenlijk, dat is eigenlijk een meer een zeldzaamheid. De verantwoordelijkheid ligt vaker bij de vrouwen.

MIN Ja, ja, zeker, ja, dus ja, dat is interessant. Nou, dan ga je dus verzamelen en zoals iemand anders postzegels verzamelt, ben ik spreekwoorden gaan verzamelen. En uiteindelijk bleek het zo verbindend, zoveel dingen als we gemeenschappelijk hebben, dat het het helemaal verbazingwekkend was. En dan ga je je natuurlijk afvragen: hoe is dat gekomen? Waar komt dat nou door? Want vooral op het ogenblik, zeker hier in het westen, wordt enorm de nadruk gelegd op diversiteit en hoe verschillend we allemaal zijn in en dat kan soms zelfs extreme vormen aannemen. Je mag niet meer iets zeggen over een andere cultuur als je niet van die cultuur zou zijn soms.

NYD Nou, je mag het zeggen, maar daar kan reactie op komen. Laten we het zo zeggen, ja.

MIN Ja, ja, ik denk dat het juist wél goed is om het er met elkaar altijd over te hebben en niet te zeggen 'blijf af, blijf af', zoals trouwens tegen vrouwen heel vaak vroeger, en nog, gezegd is: 'ja, maar daar moet je wel afblijven' of 'daar mag je niet ...'. Nou ja, voor mij is dat altijd een nieuwsgierigmakende reactie van hoe zit dat nu eigenlijk. Maar goed, als je dan die spreekwoorden verzamelt, dan zie je die overeenkomsten. En uiteindelijk heeft dat toch te maken met het feit dat de helft van de mensheid een vrouwenlijf heeft. Goed, en de andere helft heeft dan meestal een mannenlijf. Maar het is natuurlijk ook zo dat die mannen- en vrouwenlijven ook heel veel dezelfde vormen hebben, dezelfde basis, dezelfde behoeften, hè? Je wil allemaal graag een dak boven je hoofd, te eten hebben, de meesten willen nageslacht krijgen, en hebben basale angsten en emoties, gevoelens van verliefdheid of angst. Zo zijn er heel veel dingen die wij gemeenschappelijk hebben, zonder dat we erbij nadenken. Als je dan kijkt naar de verschillen tussen mannen en vrouwen zoals ze in spreekwoorden zijn vastgelegd, dan zie je dat daar ook weer heel veel overeenkomsten in zijn. Om te beginnen geven ze machtsverhoudingen aan en meestal zijn ze vanuit een mannelijk perspectief. Want als je zegt 'trouw nooit een vrouw met grote voeten', dan is dat meestal vanuit een mannelijk perspectief. Je zoekt naar die vrouw waar je makkelijk controle over kunt hebben, daar gaat het dan eigenlijk om. Dus als je dan verder gaat kijken, dan denk je: oh ja, er zijn dus spreekwoorden over alle lichaamsdelen van vrouwen, over alle levensfasen - van meisje tot bruid tot vrouw tot moeder en schoonmoeder, weduwe en grootmoeder en dan de ouderdom - dus dat vind je overal terug. En als je dan kijkt naar vrouwelijke macht, dan kom je op dingen als werk: 'ze kan heel hard werken'.

NYD Binnenhuis hard werken dan toch, neem ik aan?

MIN Op het land.

NYD en **ML** Ja, ja.

MIN Dus werk waar ze heel veel van aankan en ook dat ze allerlei manieren heeft om macht uit te oefenen. Daar is heel veel angst voor.

NYD Op wat voor manieren dan macht uitoefenen?

MIN Nou, door een man onzeker te maken. Bijvoorbeeld als je kijkt naar de angsten die mannen hebben, gaan vooral over die baarmoeder. Wat gebeurt er in die baarmoeder? En wie heeft dat op zijn geweten?

NYD en **ML** *lachend* Ja.

MIN Met andere woorden: is het kind in de baarmoeder wel van mij? Heel veel mannen zijn daar ontzettend bang voor: Mother's baby, father's maybe.

NYD: Die kende ik niet!

ML Die vind ik heel ...

NYD Heel geestig bedacht.

ML Ja, ja.

MIN Vandaar dat je ook allerlei spreekwoorden daarover vindt. Er mag maar één nijlpaard in één poel. Die poel is de baarmoeder en daar mag er maar één in. Of er zit maar één tijger in één grot. Met andere woorden: die zijn allemaal heel seksueel. Terwijl als het over mannen gaat, dan staat er 'in tijden van storm, is elk gat een haven'. Dus ja.

ML *lachend* O, god! Daar zit een enorme dubbele standaard in natuurlijk.

MIN Absoluut een heel dubbele standaard. Maar goed, het zijn dus wel die angsten die je overal terugvindt.

NYD Ja, ja. Want natuurlijk ken ik wel het idee dat een vrouw al snel wordt weggeslet als slet, weggezet als slet, haha grappige verspreking, terwijl een man wel allerlei verschillende bedpartners mag hebben. Maar ik had dat dus zelf nooit zo gekoppeld aan een angst voor 'o, maar anders weet ik niet van wie het kind is'. Maar dat klinkt heel logisch.

ML En vind je die angst wereldwijd terug? Voert het helemaal terug op die angst voor vrouwen, eigenlijk voor de baarmoeder?

MIN Nou ja, kijk, als we nog verder teruggaan, dan kun je zeggen dat er al een ongelijkheid en een fundamentele ongelijkheid vanaf het begin geweest moet zijn. Want het is natuurlijk heel oneerlijk dat een vrouw niet alleen meisjes baart, maar ook jongetjes en dat mannen niks baren. Dus ze zijn voor hun nageslacht afhankelijk van vrouwen. Als je dan gaat nadenken en je leest al die boodschappen in die spreekwoorden, dan kom je voortdurend inperkingen voor vrouwen tegen. Die controlezucht, ja, daar komt nauwelijks een eind aan. Dus daar moet je met elkaar enorm over in gesprek gaan, anders blijft dat zo. Ik had in Congo een hele zaal mannelijke studenten en na een week of zo was er één die zei: "madame, mag ik u een vraag stellen?" Ik zei: "ja, natuurlijk, altijd". "Ja, maar het is een persoonlijke vraag". Ik zei: "ja, dat is ook goed. Kom maar op." En toen zei hij: "maar vindt uw man dat nou wel goed dat u de hele dag hier met al die mannen doorbrengt? Hoe kan hij dat goed vinden? Mijn vrouw mag nog niet eens alleen naar de markt." Toen zei ik: "ja, maar waarom niet?". Hij: "Voor je het weet, kraaien er twee handen op je dak."

ML Kijk, weer zo eentje! *lachend*

NYD Zo meteen het boekje erbij en dan heb ik er weer één. *lachend*

MIN Dat is heel interessant. Ik zei: "maar zo kun je niet met elkaar omgaan". Het fundament voor een goede relatie is wederzijds vertrouwen, anders kan je wel ophouden. Vandaar dat je ziet als je niet ophoudt, dan eindig je zoals wat je nu ziet

in Afghanistan. Dat meisjes bijvoorbeeld helemaal niet meer naar school mogen en vrouwen niet meer naar de universiteit. Ze mogen geen les meer geven. Nou, dat is dus extreme angst, in wezen. Stel dat die grote voeten zichtbaar worden, wat dan? Snap je?

ML Ja.

MIN Dan zie je het opeens weer terug.

NYD Ja.

MIN Dan denk je: die tijd hadden we toch gehad, dachten we. Nee dus.

NYD Dat is niet zo. Ja, dus eigenlijk valt het allemaal terug te voeren op een vrouw, of een cis vrouw kan ik ook beter zeggen misschien, heeft een baarmoeder en dat is eigenlijk een van de weinige dingen die lichamelijk anders zijn en daar zit zoveel angst van 'hé, dat hebben wij niet, dat kunnen wij niet' en dus maar inperken: dit niet mogen, dat niet mogen. Want eigenlijk hebben zij alle macht. Zij met haar baarmoeder, want ze kunnen alles.

ML Dus het is eigenlijk een soort verongelijkheid: doen jullie dan maar het baren en de rest mogen wij dan doen.

MIN Ja. 'Een vrouw zonder schort is een vrouw voor iedereen' is een Frans spreekwoord. Een vrouw zonder schort, want stel dat ze uit dat keukentje weggaat, dan is het verloren.

ML 'Het enige recht van een vrouw is het aanrecht.'

MIN Ja.

NYD Nou, ik zat te denken welke Nederlandse spreekwoorden ken ik dan? Geldt dit als een spreekwoord of een gezegde? Ja?

MIN Ja.

NYD Want dat is dan eigenlijk de enige die ik zo weet.

MIN 'Een goede vrouw is zonder hoofd'. Dat is Nederlands.

ML O! En dan is de man het hoofd.

MIN Ja, maar dat hoofd is dan vooral: ze moet geen eigen wil hebben.

NYD Ja, precies.

MIN Ze moet gewoon meegaan. En dan kun je dus doen met je jurkjes.

NYD Ja, precies door je jurkjes en je hakken netjes te dragen als de mensen dat vragen. Maar ja, wat ik wonderlijk vond, maar wat dus niet wonderlijk is, is dat het

dus wereldwijd overal die spreekwoorden allemaal - nou, niet allemaal, want er zijn ook wel spreekwoorden uit meer matriarchale culturen, hoe zeg ik dat, die je ook wel verzameld hebt - en daar is het weer anders.

MIN In welke culturen?

NYD Matriarchale, er was één zo'n ...

MIN Matrilineair is het meer.

NYD O, sorry.

MIN In het feminisme is vaak gedacht: er moet ooit het matriarchaat geweest zijn. Nou, dat is nooit ergens aangetroffen.

NYD Helaas.

MIN De vraag is altijd: als de ene groep alles voor het zeggen heeft, dan wordt het er meestal niet beter op.

ML Precies.

MIN Ja, dus maar dat is, het heeft ook niet echt bestaan. Maar d'r zijn dus wel matrilineaire..

NYD Ma-tra-lineaire?

MIN Ma-TRI-lineair, matrilineair of patrilineair, dan ga je na je huwelijk wonen bij de familie van de man. En matrilineair, wat veel minder en minder voorkomt in de loop der geschiedenis is het steeds minder geworden en ga je wonen bij de familie van de vrouw.

ML Ja.

MIN En als je dan onderzoek doet, dan blijkt dat in die matrilineaire gemeenschappen, die vrouwen, die dus dan bij hun eigen familie bleven wonen, die waren veiliger dan wanneer ze in die andere familie kwamen. Hè, daar werd dus vaak ja, of ze werden misbruikt, of ze... die schoonmoeders die pesten hen. En dus ja, dat maakt wel verschil. Maar de jouw vraag, die ging over of er.

NYD Ja, of dan of dan dus... Wij nou, wij lazen een spreekwoord...

ML Nou er is één voorbeeld van een spreekwoord uit een een materia-lineaire...

NYD MaTRilineair.

ML ...Lineaire cultuur en dat is dan "Een echtgenoot is niet meer dan een beetje stof op een boomstam." Die kwamen we tegen.

MIN Ja! of "een vlieg op de staart van de kabau."

ML Oh, ja *giechelt*

MIN Dat is de Minangkabau op het eiland Sumatra, daar is dat zo ja, maar in de praktijk blijkt, wanneer het gaat over wie besluit wie d'r mag erven, dan is dat niet de moeder, maar de broer van de moeder. Begrijp je, dus dat is toch...

NYD Dus dat is toch wel weer.

ML Toch uiteindelijk ligt de, ligt die macht altijd wel weer bij de mannen.

MIN Ja, omdat dat erven, trouwens net als in Nederland heb ik net gelezen, dat en wereldwijd dat niet meer dan 16 procent van alle grond op aarde, ja, in handen van vrouwen is.

NYD Ja.

MIN Dat is best weinig, ja, en in Nederland was het vroeger zo; Als dan een vader, een, een dochter had, dan kon zij niet de boerderij erven, maar dan kwam die op de naam van haar man te staan,

NYD Ja. Dus dan was het weer trouweeee en dan ging het weer door naar die man. Ja, ja.

MIN Ja, dus ja, en dat vonden mensen dan kennelijk ook nog heel gewoon, dat is nu allemaal gelukkig aan het veranderen en het verandert overal. Gelukkig. Maar ja, d'r is natuurlijk nog een heleboel te doen wat dat betreft.

NYD Ja, dat valt nog veel te winnen.

ML Ja en het is dus want je hebt dus al die spreekwoorden dan blijkt opeens dat er overal die overkoepelende ideeën zijn van: nou, vrouw moeten... Vrouwen worden gekleineerd en onder controle gehouden en een man die staat daarboven. Maar zijn al die ideeën wel, die zijn los van elkaar ontstaan.

MIN Ja, ja, jazeker.

ML En dat vind ik, daar verbaas ik me zo over dat dat dus...

MIN Ja, dat komt door die, doordat wij dezelfde basis, ervaringen en dezelfde basis angsten hebben en emoties, dus ik denk dat, daar heeft het mee te maken. Maar wat je dus vindt is: om te compenseren voor al dat baren, want dat werd flink gedaan tot totdat de controle mogelijk was van je vruchtbaarheid. Hè dat je dus enerzijds kleineren waar het maar kan, en dat vind je helemaal terug in die spreekwoorden natuurlijk, en de andere angst is je privileges die je in de loop der eeuwen hebt opgebouwd, dat je die zou kunnen kwijtraken.

ML en **NYD** Ja...

MIN En dat vind je nu u in al die vreselijke mails, die vrouwen die hun nek boven het maaiveld uitsteken, hè die elke dag hun portie...

ML Oh de online intimidatie, de vrouwen die zich uitspreken, online...

NYD Bijvoorbeeld in de politiek;

ML In de politiek, dat die...

MIN Ja, daar gaat meteen een golf haat over, hè en ja, en toch is het een beetje sneu en dit is toch een doodlopende straat. Ja, dus je kan beter even naar wat anders gaan kijken om te gaan doen in plaats van je hele leven chagrijn en haat rondstrooien dan kun je je ook eens afvragen: heb ik misschien nog een ander doel in het leven?

NYD Andere passie of een ander talent, wat wellicht kan ontwikkelen? Ja, we hebben dus ooit is al lang geleden hebben we een keer een brief gekregen van een luisteraar en zij was in discussie met haar vriend geraakt, want hij had dus zoiets gezegd van "Ja, Maar als wereldwijd overal er eigenlijk wordt, nou neergekeken op vrouw of als vrouw, als het zwakke geslacht gezien wordt, zit er dan niet gewoon een kern van waarheid in?".

ML Oh! Deze brief is echt drie jaar geleden en het laat me niet los.

MIN Ja, maar dan moet zo iemand natuurlijk bijgepraat worden, zou je zeggen.
lacht schamper

ML Dialoog aangaan!

MIN Hè, dat is, het is een beetje onnozel en het is natuurlijk ook een een een makkelijke manier om te denken. "We zitten nog steeds goed en we houden het maar zo ja", hè dus.

NYD Het is het instandhouden van al die oude?

MIN Ja! Gewoon maar laten zo voortduren!

ML Ja en het is het is voor mij wel echt een eye opener dat het, dat het uit angst voortkomt dat het ja, dat dat dat, ja, dat neem je wel echt mee, ook uit je boek, dat dat is.

NYD En dat we de angst ook serieus moeten nemen.

MIN Ja, ik denk het wel, want kijk, angst kan natuurlijk op allerlei manieren zich gaan uiten en heel vaak in geweld ook. "Sla je vooral geregeld als jij niet weet, waarom, weet zij het wel.". *citeert zo nog es ff een spreekwoord uit de losse pols*

ML Ja, ja, en een een, “een lat op de rug en een kind in de buik”, ja, dat die vond ik ook heel intens. Ja, want dan leg je een vrouw dus aan banden door haar te slaan en door haar te laten baren, jouw kind.

MIN Ja, zolang ze maar blijft baren heb je geen kind aan haar.

NYD Ja, ja, heb je controle? Ja, want over geweld heb je ook echt een... Ja, da's ook één van de...

MIN Ja, een deprimerende sectie!

NYD Sectie inderdaad in je in je boek inderdaad!

ML En is het nou, want als je het hebt over spreekwoorden ja, dit is een beetje een soort kip, kip en ei verhaal. Hebben spreekwoorden invloed op ons gedrag of moet je het eerder andersom zien? En is het ons gedrag dat leidt tot spreekwoorden?

MIN Nou, ik denk dat die spreekwoorden vooral ons dirigeren in de richting van bepaalde rollen, ja, en dat we ze waarschijnlijk niet nodig hadden als die vrouwen al zo dorsiel waren als je idealiter in die spreekwoorden zou moeten zijn.

ML Oh, ja, ja, ja, het laat eigenlijk juist zien een soort wens, je spreekt soort wens uit. “Ik wou dat die vrouwtjes onderdanig waren. Dus ik ga nu. Ja, ik wordt op jouw gooien, zodat je weet, het is een waarheid”, maar dat is helemaal niet zo.

NYD Maar goed, als het dus uit angst komt, wat heb jij een idee over wat we al met die angst zouden moeten? Want we je zegt: van die angst moeten we serieus nemen...

MIN Nou je moet het er denk ik over hebben als die d'r is, zoals die studenten die ons zeggen, “hoe kan die man dat nou goed vinden?”. Snap je? En ik denk het zou niet moeten uitmaken of met een man in een zaal zitten of met een vrouw. Dat zou maar er ook in Europa. Hè, de eerste, als een vrouw naar college ging, ik geloof in de dertiende eeuw, in Bologna, mocht dat dan wel eens één. Of ze had, ze liet niet merken dat ze vrouw, ze trok mannen kleren aan. En ze die eerste vrouw. Die was zo briljant, wat ze beter examens deed dan al die anderen. En dan mocht ze later wel, omdat ze zo goed was, mocht ze dan wel college gaan geven, maar van achter een gordijn! Ja, al die mannen opgewonden! Ja, nou ja, ik denk regulier je eigen opwinding maar!

NYD Ja want over seksualiteit en opwinding zijn ook allerhande spreekwoorden te vinden. En aan wat voor dingen moet ik dan denken?

MIN Nou, één van mijn favorieten is er een Chinese. Een theepot, bedient vijf theekopjes maar wie heeft ooit één theekopje gezien dat vijf theepotten bedient? Ja dus die theepot die giet gewoon door. Ja, in die verschillende kopjes de kopjes zijn weer baarmoeder, natuurlijk natuurlijk.

NYD En gat dat gevuld moet worden!

Iedereen lacht melig

ML Een simpele gleuf! [terugverwijzend naar de eenden vagina]

MIN Ja, hij is zo leuk vind, ja, en ik heb wel eens in China een keer geciteerd en d'r was een literatuurfestival, Europa-China was ik uitgenodigd en dus iemand in zo een Chinese jongen die vroeg: "maar wat is je favoriete Chinese spreekwoord?" Ja, en "nou deze", en dat bleek dat hij ook een kunstenaar was. En toen heeft hij een prachtige tekening gemaakt van theepot en theekop en dan heel mooi gekalligrafeerd het spreekwoord erbij. Ja, dat is leuk, maar goed, het is interessant. Waarom kies je dan als beeld voor vrouwen, iets kleins en voor mannen iets groters? Hè, ook spreekwoorden over voedsel en eten, hè, dan, dat zijn die vrouwen, puddinkje of taartjes of lekkere snoep!

NYD Zoete lekker, iets lekker, of iets..

MIN Ja. En de eters zijn zijn dan de mannen.

ML en **NYD** Ja, ja, ja...

ML en dan vaak dus het het man als hoofd en een vrouw is dan de nek, dus het is altijd een soort, euhh... De vrouw is, is onderdanig of minderwaardig, of of een soort ondergeschikt aan de man, ook in de spreekwoorden.

MIN Ja, maar d'r zijn dan ook vrouwen die dan heel trots zijn op dat nekje.

ML Ohja..

MIN Of euhh, de hand die de wereld regeert, is de hand die de wieg laat schommelen. Euhm de the hand that moved the cradle moved the world. Nou, met andere woorden, zij is zo oppermachtig vanwege haar baarfunctie. Dus uiteindelijk al die mannen die de wereld regeren, die zijn voortgebracht door moeders. En dus ja, we kunnen niet om hen, hé nou die moeders, ja, die worden wel vaak positief beoordeeld.

ML Ja, ja.

NYD Dat zie je terug inderdaad. De vrouwen komen er erg bekaaid vanaf. Maar over moeders wordt er, ja, ja, lovend gesproken.

MIN Moeders en zonen, hé, dat is ook heel problematisch soms, omdat heel veel moeders prestige ontlenen aan het baren van een zoon. Ja, hé, en als ze een dochter krijgt, in sommige culturen wordt gezegd: er is niks geboren.

NYD Ja, beter twee schorpioenen in huis dan twee dochter dan..

ML twee dochters.

NYD Ja twee dochters ja, las ik.

MIN Ja, of die Chinese: beter één zoon met een bochel dan tien gouden dochters

NYD Wat ook weer validistisch is.

ML Ja, heel erg. En je ziet het natuurlijk ook terug ook gewoon ja om ons heen, want dan verdient een vrouw bijvoorbeeld meer dan dan haar man en dan is het bedreigend. Dat zie je dus, dat is ook iets, dat zie je natuurlijk, dat is wat je terugziet in de spreekwoorden.

MIN Ja ze moeten een stapje lager.

ML Altijd een stapje lager, ja.

MIN Nou ja, in de spreekwoorden is dat meestal, zo.

ML Maar ja, in de in de maatschappij, ook..

MIN In de samenleving ook, ja.

NYD Spreekwoorden zijn de samenleving,

ML Ja, ja.

NYD Toch? Zo kan je het zien?

MIN Ja, ja. Ook al, kijk hier worden ze niet meer zoveel gebruikt.

NYD Nee..

MIN Maar de echo's die zitten nog in heel veel hoofden.

ML Ja, precies.

MIN En daarom is het wel goed om om nog eens te kijken. Ja, ik zeg altijd als we willen weten waar we heen willen met z'n allen, moeten eerst goed weten waar we met z'n allen vandaan zijn gekomen en daar moet je het over hebben.

NYD Ja, ja, want je zou natuurlijk kunnen vragen van waarom in hemelsnaam duizenden spreekwoorden lezen waar vrouwen d'r bekijkt vanaf komen? Nou juist ter lering en de vermaak.

ML Én ter vermaak, zeker.

NYD Want het is ook. Ja, er zitten ook veel hilarische dingen in. Maar om het mee te nemen naar hoe willen we de toekomst dan, euhh,

MIN Ja.

NYD inrichten.

MIN Ja, nou ja, ik denk, we moeten ons heel erg bewust zijn van deze lange geschiedenis.

NYD Ja.

MIN En, en zolang die angsten rondzingen, moeten we het daar voortdurend over hebben. Ja zeggen, jongens, waar komt dat nou vandaan? Hé, dat Sigrid Kaag geen, eeuuh, de Minister van Financiën is? En waar.. waarom zou dat niet kunnen? Heeft die baarmoeder iets met je ..

NYD Met je brein te maken.

MIN Met je capaciteiten als politica te maken.

NYD Ja, ja.

ML Maar ik heb dus wel het gevoel dat als je, want kijk wij kunnen natuurlijk niet zeggen 'ohh, dat is angst'. Maar hoe maak je dat expliciet? Hoe ga je dat gesprek dan aan?

MIN Dan kun je je afvragen waarom kies je, en ook in je eigen denken, als vrouwen. Vaak als een chirurg met met een verpleegkundige trouwt hé..

ML Een een mannelijke chirurg met een vrouwelijke ..

MIN Vrouw, en ja, heel goed dat je dat heel even toelicht. Dan is dat heel normaal. Maar als een een vrouwelijke chirurg met iemand van een lagere, tussen aanhalingstekens een lager, minder verdienende man, laten we zeggen, een timmerman, vinden de meeste mensen, of ze nou man of vrouw zijn, kijken daar van op, hè. Terwijl je toch heel gelukkig met een timmerman zou kunnen zijn. He, als je het op bepaalde terreinen het het goed kunt vinden. Je hoeft toch niet alle terreinen te delen.

NYD Ja.

MIN Het zit zo geramd in ons hoofd.

NYD Ja

MIN Dat is het.

ML En wij spreken, als we het hebben over spreekwoorden, die zijn altijd best wel stellig. En daarom is er dus weinig ruimte voor nuance, want alles lijkt al een beetje vast te liggen. Is het nou zo dat ze mee veranderen met de tijd? Want ik bedoel, wij veranderen natuurlijk of je maakt je hart voor een gelijkwaardige wereld en op een gegeven moment is d'r, is d'r een win en verandert er ook daadwerkelijk iets. Veranderen spreekwoorden dan met ons mee?

MIN Nou, ik denk dat je, dat die spreekwoorden heel vaak zo, zo'n vaste vorm hebben, dat ze gewoon worden doorgegeven, tenzij er iets gebeurd. Ik heb wel eens een boekje geschreven over Afrikaanse spreekwoorden. En toen was Jan Pronk was Minister van Ontwikkelingssamenwerking en die heeft gezegd ik vind dit zo'n belangrijk boekje. Het was in Londen uitgegeven eerst en toen zei hij het moet eigenlijk voor niks. Het moet zonder kosten gaan naar vrouwengroepen in Kenia en Zuid-Afrika. En toen kreeg ik later brieven van sommige van die vrouwengroepen en die zeiden nou, eerst lazen we ze met elkaar en we zagen opeens ons leven voorbij komen en toen zijn we op een moment overal waar het woord vrouw in voorkwam, hebben we het veranderd in man.

NYD Hmm...

MIN En, en voor man hebben we vrouw....

NYD Ja.

MIN hebben we, dat hebben we vervangen. En daarna hebben we zo ontzettend gelachen.

NYD ja, ja, ja...

ML Oooohhhh...

NYD Omdat absurditeit dan opeens heel erg zichtbaar wordt.

MIN Ja, en, en vanaf dat moment begonnen wij gewoon heel anders te kijken

NYD Ja.

MIN ... naar onze toekomst,

NYD Ja.

MIN Dus ik vond dat eigenlijk fantastisch.

NYD Ja.

ML Dat is echt een heel leuke manier van dat doen.

MIN Ja,ja.

NYD Ja, het laat heel goed zien waar we, waar we..

ML Ja.... *door elkaar gepraat*

NYD Waar we met z'n allen mee bezig ..

ML Want dit is natuurlijk ook als je bijvoorbeeld aan je kind verhaaltjes, oudere verhaaltjes, wil voorlezen, bijvoorbeeld de verhaaltjes van Annie MG Schmidt of zo, dat.. volgens mij

NYD Jip en Janneke bedoel je?

ML Ja, Jip en Janneke. Dat ouders dan ook de namen Jip en Janneke dan omdraaien, zodat, ja dan doet Janneke dus alle jongensdingen en Jip doet alle meisjesdingen

MIN Oh ja kan ook.

ML En opeens is het dan een ander beeld, dus gewoon heel verfrissend om te doen.

NYD Of ja, alle sprookjes natuurlijk, waarin de prinses vaak toch passief gered..

ML Ja, precies.

NYD ... gered, gered moet worden, zeg maar.

ML En dat dan...

NYD En als je het dan omdraait. Kan dat denk ik...

ML En dat dan de prins dus 100 jaar slaapt, dat soort dingen? Ja.

MIN *lacht* ja....

NYD Laten we afsluiten met, met een spreekwoord dat je, ja, dat je nooit meer zal vergeten, of wat wat jou het meest is bijgestaan of eentje die je ...

ML Of eentje die je uit wil lichten.

NYD Of eentje die je denkt, nou, daar wil ik gewoon nog wel even over hebben.

MIN Ja.... nou.

NYD Of een moeilijke vraag.

MIN Nou ik heb denk ik een hele mooie afsluiter, is een favoriet spreekwoord van mij is tibetaans en dat zegt 100 mannelijke en 100 vrouwelijke eigenschappen maken een volmaakt mens

NYD Mooi. Mooie afsluiter..

ML Ja.

NYD Inderdaad.

[EINDTUNE]

NYD Dit was aflevering 117! Heel veel dank Mineke. Mensen kunnen jouw boekEN, want we hebben het nu maar over één boek maar je hebt heel...

ML *er doorheen* Koop alle boeken!

NYD ...veel boeken geschreven, bijvoorbeeld Heuvels van het Paradijs, ligt hier naast ons, ook op tafel en daar zou ik ook absoluut van zeggen van, mensen ga het alsjeblieft lezen. Kunnen ze vinden op euh ja, de vaste kanalen he, dus libiris, in de boekhandel..

MIN Ja.

NYD ...noem het allemaal maar op.

ML Ja.

NYD En de website, wacht ik weet nu even niet..

ML Is womeninproverbsworldwide.com

NYD Daar kan je dus meer dan 1500 spreekwoorden vinden

MIN er komt nog iets aan...

NYD Er komt inderdaad nog een nieuw boek aan. Er komt een nieuw boek. Wacht ik ga het gewoon vragen. Waar gaat, waar gaat je nieuwe boek over?

MIN Het nieuwe boek gaat over een categorie in de spreekwoorden die zo vreemd was. Toen ik daar 25 misschien, jaar geleden mee bezig was. Toen euh dacht ik nou daar moet ik ooit nog een keer op terugkomen.

NYD Ja.

MIN En dat waren weduwen. Er gingen maar tien pagina's over in dat boek 'trouw nooit een vrouw met grote voeten' over. En toen begin 2020 vroeg mijn uitgever wat zijn je plannen, wat ben je aan het doen. En toen zei ik ja die weduwen liggen er nog altijd.

ML en **NYD** *lachen*

NYD Die liggen te wachten

ML Ja.

MIN En zei hij 'JA, dat is het'.

door elkaar gepraat

MIN Die zei 'doe dat maar'.

NYD Ja, want ..

MIN Dus 'weduwen, een nooit vertelde geschiedenis' komt half februari uit.

NYD Ja.

ML Oh, ik kan niet wachten.

NYD En over de weduwen dus ook allerhande ideeën dat ze ja, heks, heks zijn. Of dat ze misschien hun man wel vermoord hebben. Er valt ook vanalles over te zeggen.

ML Ik zou wel heel erg op je hoede zijn als je man, als je man dood is gegaan.

NYD Ja dat kan niet goed zijn. Voor mensen die denken, nou ik wil die wel lezen, kopen. In de shownotes we linkjes zetten. En die shownotes vind je op damnhoney.nl/aflevering-117 en daar vind je een aantal dagen na de verschijningsdatum van deze podcast ook het uitgetypte transcript.

ML Ja, en bedankt fantastische mensen zonder wie wij nergens waren Daniël van de Poppe (edits), Lucas de Gier (jingles), Liesbeth Smit (website). Melissa van der Zande, nog steeds op vakantie. Oh ja, niet meer, nou ja, maakt niet uit. En bedankt Amberscript, dat jullie je software voor ons beschikbaar stellen, want dat is fijn voor al onze menselijke transcripters.

NYD Ja en die wil ik ook weer even in het zonnetje zetten, dat zijn Paulien, Djuna, Yvonne, Ymke, Melissa, Paula, Pieke, Guusje, Tess en Maaïke

ML Stuur post en geeft geld

NYD of niet

ML zelf weten

NYD Doeiiii

ML Doeii